

Ελληνικό Φόρουμ «Συγκλίσεις»

Συνεδρία «Κλίμα και Πόλεις: Προκλήσεις και Λύσεις»

Πεδίο – αστική ανθεκτικότητα

Ερωτήσεις Συντονίστριας

1. Ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν/ θα αντιμετωπίσουν οι πόλεις στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής;
2. Πώς σχετίζεται η κλιματική αλλαγή με την αστική ανθεκτικότητα; Πώς αντιμετωπίζεται η αστική ανθεκτικότητα στη σύμπτωση της οικονομικής και περιβαλλοντικής κρίσης; Ποιες είναι οι λύσεις;
3. Τι αλλαγές επιφέρει στο αστικό τοπίο η κλιματική αλλαγή; Θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε διαφορετικές συνθήκες και φυσικές καταστροφές; Μπορεί ο αστικός σχεδιασμός να μας βοηθήσει να αντιμετωπίσουμε αυτές τις προκλήσεις;

Κωνσταντίνος Σερράος

Οι πόλεις αποτελούν, στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και διεθνώς, τους σημαντικότερους πόλους συγκέντρωσης ανθρώπων και οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι πρόσφατες αλλά και τρέχουσες εξελίξεις ανά τον κόσμο δείχνουν ότι μέσα από μια διαρκώς αυξανόμενη αστικοποίηση ο ρόλος αυτός των πόλεων, εντείνεται. Η κρισιμότητα επομένως στη διαχείριση επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις ζώνες της μεγαλύτερης και διαρκώς αυξανόμενης συγκέντρωσης ανθρώπινου και οικονομικού κεφαλαίου αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Πολλές μελέτες και απόψεις που έχουν εκφραστεί έως τώρα, επιχειρούν να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στο μέλλον το υπαρκτό και εξελισσόμενο πλέον φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Δεν θα θέλαμε εδώ να αναφερθούμε σε εκτιμήσεις για τις οποίες δεν έχουμε επαρκή επιστημονική τεκμηρίωση και ενδεχομένως να μην επαληθευτούν στις διάφορες πόλεις με τον ίδιο τρόπο, όμως αξίζει τον κόπο να επισημάνουμε δύο τουλάχιστον περιβαλλοντικές μεταβολές, άμεσα ορατές σε πόλεις της Ελλάδας και ευρύτερα του μεσογειακού νότου, οι οποίες δεν υπάρχει αμφιβολία ότι συνδέονται άμεσα με το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Πρόκειται κυρίως για τα ακραία συμβάντα καύσωνα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες όσο και γι αυτά των έντονων βροχοπτώσεων.

Τα παραπάνω γεννούν σημαντικές επιπτώσεις στον αστικό χώρο, που επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή ζωή των κατοίκων, και κατ' επέκταση και την ποιότητα ζωής στις πόλεις. Διότι οδηγούν μεταξύ άλλων, σε αισθητές μεταβολές στο αστικό μικροκλίμα, σε αύξηση της τρωτότητας των περιαστικών περιοχών σε δασικές πυρκαγιές, καθώς σε αύξηση και μεγαλύτερη ένταση καταστροφικών συμβάντων πλημμυρών.

Ο χωρικός αστικός σχεδιασμός, δεν μπορεί από μόνος του να αντιμετωπίσει προβλήματα σαν και τα παραπάνω, τόσο γιατί αυτά έχουν εντονότατη διεπιστημονική και πολυεπίπεδη διάσταση, όσο και γιατί είναι συνδεδεμένα με χαρακτηριστικά του χώρου καθώς και σχετικές πολιτικές που έχουν ασκηθεί επί σειρά ετών σε διάφορα επίπεδα χώρου, κάποια από τα οποία ξεπερνούν την αμιγώς αστική κλίμακα. Όμως ο χωρικός αστικός σχεδιασμός αποτελεί ένα κατάλληλο εργαλείο, μέσω του οποίου μπορούν να ασκηθούν ενδεδειγμένες πολιτικές και να δρομολογηθούν σχετικές δράσεις

Τέτοιες πολιτικές άμεσης εφαρμογής θα εντόπιζαν επιγραμματικά το ενδιαφέρον τους, για παράδειγμα σε ζητήματα εξασφάλισης περισσότερων ελευθέρων χώρων πρασίνου συνδεδεμένων μεταξύ τους σε δίκτυα, σε συνδυασμό και με την δημιουργία υπερτοπικών διαδρόμων πρασίνου στον αστικό χώρο. Επίσης και στην επαναδιαχείριση του υδρογραφικού δικτύου που διατρέχει τον αστικό ιστό με έμφαση στην διασφάλιση την αναγκαίας κοίτης ρεμάτων και ποταμών, ώστε αυτές να δύνανται να εξυπηρετήσουν την αποτελεσματική απομάκρυνση όμβριων υδάτων ακόμα και σε συνθήκες ακραίων φαινομένων βροχοπτώσεων. Τέλος και στην επαναδιαχείριση της ανάπτυξης οικιστικών χρήσεων, οικονομικών δραστηριοτήτων και σχετικών υποδομών, καθώς και η προώθηση αποτελεσματικότερων δράσεων δασικής διαχείρισης σε περιστατικές δασικές περιοχές, ώστε να μειωθεί κατά το δυνατόν η τρωτότητά τους σε πυρκαγιές.

Όμως πέραν των παραπάνω ενδεικτικών σκέψεων που αφορούν δράσεις που κατεξοχήν εμπίπτουν στη σφαίρα του χωρικού πολεοδομικού / αστικού σχεδιασμού, ιδιαίτερη σημασία μοιάζει να έχει στα επόμενα χρόνια, σε επίπεδο άσκησης ευρύτερης πολιτικής, η επιτυχής διαχείριση προτεραιοτήτων, αντιθέσεων ή/και συγκρούσεων μεταξύ ζητημάτων, που είτε αφορούν θέματα χωρικού ενδιαφέροντος, είτε κινούνται μεν σε άλλους τομείς, πλην όμως αναπτύσσουν σημαντικές χωρικές επιπτώσεις. Κομβικής σημασίας τέτοια ζητήματα είναι μεταξύ άλλων και τα παρακάτω:

- Αυθαίρετες κατασκευές VS ισοζύγιο ελευθέρων χώρων
- Ιδιωτική μηχανοκίνητη μετακίνηση VS ρύπανση / αέρια θερμοκηπίου
- Οδικός χώρος / δρόμος VS πράσινοι / μπλε (υδάτινοι) διάδρομοι
- Προηγμένα δίκτυα επικοινωνίας VS αστικό πράσινο / ολοένα και αυξανόμενη καταναλισκόμενη ενέργεια
- Ανανεώσιμη ενέργεια (π.χ. φωτοβολταϊκά, ανεμογεννήτριες) VS αισθητική τοπίου / πρωτογενής παραγωγή